

MEDIÁLNÍ A DIGITÁLNÍ GRAMOTNOST

v německých knihovnách

OBSAH

Slovo redakce	3
CESTOVNÍ ZPRÁVY	4
Stadtbibliothek Magdeburg – Vlastimil Kerl	5
Stadtbücherei Frankfurt – Petra Špačková	9
Europabücherei Passau – Alena Strašrybková	13
Stadtbibliothek Neuruppin, Luckenwalde – Jan Červinka	21
Bücherhallen Hamburg – Hana Šandová	26
Städtische Bibliotheken Dresden – Barbora Půlpytlová	34
MEDIÁLNÍ A DIGITÁLNÍ AKTIVITY	40
Social Media Stammtisch (beseda)	41
#iPad – podpora čtení s tabletem, aplikacemi a knihou. Projekt integrace digitální gramotnosti do knihovnické práce na zlepšení četby u dětí a dospívajících	43
Křížovka s pojmy z digitálního světa: spojení známého s novým	45
Na stopě slova. Vydejte se po stopách Theodora Fontaneho! Městská rallye	48
Silber & Smart	50
Remote RoboLab	52
Cybermobbing	54
Bee-bots pro školky a základní školy	56

SLOVO REDAKCE

Na jaře roku 2024 se vydalo šest knihovnic a knihovníků na týdenní stáž do Německa, a to díky podpoře Česko-německého fondu budoucnosti. Proč zrovna do Německa? V letech 2022 až 2025 probíhal projekt PartnerLand, který iniciovala německá organizace Bibliothek und Information Deutschland, zastřešující organizace německých knihovnických spolků. V průběhu projektu se prostřednictvím výměnných pobytů, návštěv odborníků a stáží rozvíjela spolupráce, byly navazovány nové kontakty, vznikaly nové projekty. Konkrétně těchto šest stáží bylo zaměřeno na digitální a mediální gramotnost. Jde o téma, které rezonuje v obou partnerských zemích. Účastníci stáže měli za cíl přivést zajímavé aktivity, které by mohly české knihovny adaptovat a nabídnout svým čtenářům. Stáž měla také podpořit kompetence v této oblasti, další rozvoj pracovníků a motivovat je v dalším vzdělávání.

Výstupy z této stáže předkládáme v krátkých metodických listech, které najdete na konci knihy. Věříme, že tyto materiály přispějí k dalšímu rozvoji našich knihoven a budou inspirovat k novým, inovativním přístupům v oblasti digitální a mediální gramotnosti.

Děkujeme všem hostujícím knihovnám za spolupráci.

Veronika Chruščová
Sdružení knihoven ČR, z.s.

Česko-německý
fond budoucnosti

Deutsch-Tschechischer
Zukunftsfonds

Publikace vychází za podpory Česko-německého
fondu budoucnosti.

MINISTERSTVO
KULTURY

Projekt česko-německé knihovnické
spolupráce je podpořen
Ministerstvem kultury ČR v rámci
dotačního programu VISK 1.

CESTOVNÍ ZPRÁVY

Městská knihovna Beroun

Vlastimil Kerl

V knihovně pracuje od roku 2024, předtím působil jako pracovník PR v muzeu, skoro 15 let také učil na SŠ (mimo jiné i mediální gramotnost v rámci občanské nauky), takže k médiím má blízko z různých stran. Do Městské knihovny Beroun nastoupil jako tzv. učící knihovník. Stará se o přípravu programů pro 2. stupeň ZŠ a pro SŠ a o komunikaci se školami. Kromě toho se podílí na organizaci Virtuální univerzity 3. věku a Berounské akademie. Stáž v Stadtbibliothek Magdeburg mu ukázala velmi profesionální přístup k mediálnímu vzdělávání. Překvapilo ho, že obor mediální pedagogika (Medienpädagogik) se dá studovat na VŠ. Trochu také záviděl rozvinutou síť institucí a organizací, které se tématu věnují, a že kromě mládeže se němečtí kolegové věnují také mediální gramotnosti seniorů.

STADTBIBLIOTHEK MAGDEBURG

1. DEN: 7. 4. 2024

Příjezd do Magdeburku ve večerních hodinách, ubytování.

2. DEN: 8. 4. 2024

Seznámení s paní Jessicou Burkhardt, mediální pedagožkou Stadtbibliothek Magdeburg (SBM), která se mi bude během pobytu věnovat. Prohlídka knihovny, (4 patra, cca 300 000 jednotek, cca 70 pracovníků, 3 pobočky na okrajích města). Rozhovor s paní Burkhardt na téma mediální pedagogiky v Německu (existuje samostatný studijní obor mediální pedagogika a institucionální struktura pro podporu mediálního vzdělávání) i v SBM a programy pro mládež (Game Club, Pokémon Tag, Kinderfest). Seznámení s tzv. Technotékou – částí oddělení pro děti, kde jsou k dispozici stavebnice rozvíjející polytechnické vzdělávání. Účast na akci Social Media Stammtisch, kterou vedl pan Hoffmann, pedagog SBM. Akce byla určena seniorům a týkala se aktuálních problémů v oblasti používání internetu. Účastníci se nejprve ptali na problémy, na které v poslední

době narazili při používání internetu. Poté pan Hoffmann vysvětlil, jak funguje mediální manipulace na internetu, jak vznikají fake news a dezinformace. Na závěr proběhla diskuze na toto téma.

3. DEN: 9. 4. 2024

Aktivita Actionbound – návštěvníci knihovny se seznamují s odděleními a s nabídkou pomocí tabletu s kvízovou hrou v aplikaci Actionbound. Jednotlivé úkoly a otázky se vždy střídají se základními informacemi o odděleních. Pro děti existují různé verze zaměřené na různé věkové skupiny nebo témata. V knihovně je k dispozici více tabletů, když přijde školní třída, mohou děti mezi sebou soutěžit v plnění úkolů. Poté rozhovor s p. Schmidt o aktivitě BibFit (Bibliotheksfit) – děti z mateřských škol přicházejí, aby se seznámily s knihovnou. Jedná se celkem o čtyři návštěvy. Během první návštěvy se děti naučí, co je to knihovna, jak se chovat v knihovně a ke knihám. Připraví si (vymalují) svůj budoucí „řidičák na knihovnu“ a dostanou přihlášku, kterou mohou s rodiči vyplnit. Při další návštěvě si poslechnou pohádku, do které samy aktivně zasahují. Při třetí návštěvě se prostřednictvím knih věnují tématu zvířata. Při čtvrté návštěvě je čeká kvíz, při kterém si zopakují, co se během předchozích setkání dozvěděly, vymalují si záložku, převezmou diplom a batůžek a mohou si vyzvednout průkazku. Předání diplomů může proběhnout také slavnostně v jednotlivých školkách za účasti rodičů. Jedná se o celoněmecký projekt ve spolupráci s nakladatelstvím

Atlantis, poplatek je 4 eura za dítě. Odpoledne jsem se zúčastnil akce Bilderbuchkino. Jde o projekci obrázků na velkoformátové TV, doplněnou storytellingovým čtením pohádky. Akce je určena pro děti od 3 do 6 let, čte se z uzpůsobených knížek (nakladatelství Carlsen, Pippilothek, Magellan, Atlantis), které mají jako doplněk tematické ilustrace.

4. DEN: 10. 4. 2024

Účast na aktivitě BibFit (4. setkání) – realizace programu v praxi. Rozhovor s paní Burkhardt o programu Cybermobbing (6. až 9. třída, cíle, struktura, metody, rizika, délka, zkušenosti) a programu Erste Schritte ins Netz (4. a 5. třída, sociální sítě a jejich fungování, ochrana osobních dat na internetu, věkové hranice u sítí a her, manipulace na internetu) a sdílení příkladů dobré praxe – tip na weby Klicksafe.de, Schauhin.de, Netzwerk-bibliothek.de, ukázky materiálů a metodických inspirací. Setkání s organizátory akce Library Sunday – místní univerzita bude v knihovně prezentovat vědu a její přínos pro ochranu přírody (robotika, experimenty s elektřinou, vodou), seznámení se vzdělávací akcí MINT Woche (různé instituce prezentují na různých místech ve městě přírodní vědy – matematiku, informatiku a technologie).

5. DEN: 11. 4. 2024

Účast na programu BibFit (1. setkání), účast na programu Geschichten für Erwachsene – setkání seniorů zaměřené na vzpomínání na Magdeburg ve 20. století – pověsti starého Magdeburku, předčítání z regionální literatury a z pamětí regionálních autorů, ukázky dobových obrázků, kvíz, diskuze umožňující účastníkům zavzpomínat si na dobu jejich dětství. Odpoledne příprava semináře ke kyberšikaně s paní Burkhardt a na akci pro děti Trickfilmwerkstatt. Děti si při ní pomocí aplikace Stop Motion Studio a postaviček ze stavebnice LEGO natočily svůj vlastní animovaný film.

6. DEN: 12. 4. 2024

Realizace programu Cybermobbing vedeného paní Jessicou Burkhardt, poté společná reflexe programu a doporučení na jeho realizaci. Navazovaly rovněž tipy na vhodná edukační videa a odkazy k webovým stránkám v němčině, které se věnují problematice mediálního vzdělávání. S paní Burkhardt jsme se dohodli, že zůstaneme v kontaktu, přislíbila sdílení videí, materiálů a tipů na vhodné materiály a inspirace. Poté účast na programu pro cizince, kteří se učí němčinu. Představení akce Spielekabinett – volná herna pro děti a rodiče, při které jsou k dispozici společenské hry a technicky zaměřené stavebnice, které má knihovna k dispozici. Rozloučení s kolegy a poděkování za vstřícný přístup.

7. DEN: 13. 4. 2024

Odjezd domů.

Městská knihovna Hodonín

Petra Špačková

Petra Špačková pracuje od 1. září 2020 jako ředitelka Městské knihovny Hodonín na jižní Moravě. Vystudovala knihovnictví a informatiku na Masarykově univerzitě v Brně. Mezi její hlavní úkoly a oblasti odpovědnosti v čele velké regionální knihovny patří provozní a servisní řízení, personální práce i práce s veřejností, současný a budoucí rozvoj knihovny. Musí také přijímat strategická rozhodnutí a vytvářet nové vize.

STADTBÜCHEREI FRANKFURT

Témata:

- Mediální a informační gramotnost; podpora digitálního čtení
- Digitální gramotnost a městská síť odborníků na digitalizaci
- Digitální média a služby (např. online registrace, online prodloužení platnosti, elektronické platby)
- Programy pro děti, mládež, dospělé, seniory a kolegy
- Spolupráce s místními partnery a univerzitami / vysokými školami

Zeusch für Euch (Věci pro Vás v hesenském nářečí).

Moderní knihovna současnosti nabízí speciální služby a ví, co potřebují zákazníci.

Moje pětidenní stáž ve Stadtbücherei ve Frankfurtu nad Mohanem (Městské knihovně) byla nesmírně intenzivní a poučná. Přinesla mi mnoho nových nápadů pro mou vlastní práci. Během pobytu jsem měla příležitost sdílet zkušenosti na mezinárodní úrovni prostřednictvím setkání s německými kolegy z různých oddělení a pracovišť Stadtbücherei Frankfurt am Main (Městské knihovny).

Tématem mého stipendijního pobytu bylo mediální vzdělávání a digitální gramotnost. Během studijního pobytu jsem si s německými kolegy vyměňovala zkušenosti s prací s veřejností, digitálními a mediálními službami, digitalizací, aktivitami na podporu čtenářství a souvisejícími aktuálními projekty. Objevila jsem také nové perspektivy knihovnické práce – statistický software – CollectionHQ, digitální služby „Civento“, výukové programy pro stážisty, spolupráci s dobrovolníky a dalšími subjekty – Malteser Hilfsdienst (Maltézští rytíři) také v oblasti podpory technologické a mediální gramotnosti.

Moderní knihovna je všemu otevřená a pokouší se o nemožné. Městská knihovna ve Frankfurtu nad Mohanem nabízí skutečně výjimečné služby: „Knihovnu věcí“ – v hesenském nářečí „Zeusch für Eusch“ – „Věci pro Vás“.

Zvláště důležitá je práce s dětmi a mládeží. Ve frankfurtské městské knihovně je to vidět a poznat na každém kroku. Děti a mladí lidé vnímají knihovnu jako svůj „třetí prostor“.

Významným mezníkem je projekt „Open Library“ („Otevřená knihovna“), na kterém se tato knihovna také podílí. Jedná se o projekt knihovny obsluhované pouze prostřednictvím moderních technologií bez přítomnosti personálu. Ve Frankfurtu se od ledna 2025 spouští první pilotní projekty otevřené knihovny v rámci provozu dvou poboček městské knihovny.

Knihovny dnes musí přijímat strategická rozhodnutí, aby se mohly podílet na utváření společenských změn a poskytovat tomu odpovídající služby. Frankfurtská veřejná knihovna ukazuje cestu ostatním knihovnám.

Podrobný denní plán

1. DEN: 15. 4. 2024

Prohlídka Ústřední knihovny a setkání s ředitelkou Dr. Sabine Homilius, která je zároveň prezidentkou Bibliothek und Information Deutschland. Prohlídka knihovního centra Sachsenhausen a knihovny věcí.

2. DEN: 16. 4. 2024

CollectionHQ a stínování v Digifitu, představení eMedia a DigiBib a digitálních služeb, včetně AI, Civento, výukových programů a také Café Digital.

3. DEN: 17. 4. 2024

Návštěva školní knihovny a nahlédnutí do práce pracovního centra školní knihovny. Komentovaná prohlídka BZ Nordweststadt – Otevřená knihovna, večer pak HandsOn! Laboratoř DOBOT.

4. DEN: 18. 4. 2024

Diskuze nad vztahy s veřejností. Zprostředkování médií a hudební knihovna. Knihovna věcí – Main.Klang.

Prohlídka okresní knihovny Schwanheim, informace o Ada (NAO) + příprava akce Továrna na kód Ada.

5. DEN: 19. 4. 2024

Komentovaná prohlídka Ústřední knihovny pro děti a mládež, #iPád výukový robot, setkání s vedoucím týmem pro technologie pro veřejnost.

Digitální nabídky a zprostředkování a setkání s odborníky na digitalizaci, představení 3D tisku ve vaší knihovně projektu KreativSchmelze – workshop 3D tisku.

Městská knihovna Chýnov

Alena Strašrybková

Alena Strašrybková se po letech pedagogické činnosti na základní škole v Hořicích na Šumavě a gymnáziu v Českém Krumlově uchýlila do klidné oázy příjemného prostředí městské knihovny v Chýnově, kde se už od roku 2015 snaží svým působením obohacovat ve výborném tandemu se svou kolegyní místní kulturní a společenský život, vzdělávat a rozšiřovat obzory návštěvníků knihovny všech věkových kategorií. Od roku 2021 pořádá v Chýnově také festival klasické hudby Foersterův Chýnov, na který vás tímto srdečně zve.

EUROPABÜCHEREI PASSAU

Cestu jsem podnikla v týdnu od 24. února do 1. března 2024. Hospitovala jsem především v městské knihovně (Europabücherei) v Pasově, ale v rámci svého pobytu jsem navštívila také státní a univerzitní knihovnu v Pasově a městskou knihovnu v Bad Griesbachu.

1. DEN: 24. 2. 2024

Do Pasova jsem přicestovala v sobotu večer a ubytovala se v hotelu v blízkém městečku Bad Griesbach.

2. DEN: 25. 2. 2024

Neděli jsem věnovala prohlídce Pasova a jeho pamětihodností.

3. DEN: 26. 2. 2024

V pondělí se v Europabücherei konalo setkání deseti velkých veřejných knihoven „Erfarungsgruppe große Bibliotheken Niederbayern/Oberpfalz“ s vedoucí metodického oddělení Státní bavorské knihovny pro veřejné knihovny v tomto regionu, paní Doris Glonegger. Setkání probíhalo podobně jako naše schůzky s naším regionálním oddělením: Byly porovnávány a hodnoceny statistické údaje, a to za poslední čtyři roky, a poté jednotlivé knihovny představovaly krátce svou činnost. Například městská knihovna v Regensburgu představila zajímavý projekt pro 8- až 13leté děti, kdy pomocí drag and drop softwaru staví z lega různé malé stavby a hrou se tak učí první programovací kroky.

V rámci svého pobytu jsem chtěla navštívit také knihovnu srovnatelnou s knihovnou v Chýnově. Proto jsem se odpoledne vydala do knihovny v Bad Griesbachu. Ačkoliv je Bad Griesbach asi třikrát tak velký jako Chýnov, je zdejší knihovna skromnější. Věnuje se totiž téměř výhradně půjčování knih. Zřizovatelem knihovny (podobně jako ve všech menších bavorských městech) je církev. Knihovna sídlí v církevním objektu (pěkný historický dům na náměstí), její fond čítá cca 7 000 svazků, je zde zaměstnán jeden člověk na čtvrt úvazku, kterému pomáhají dva stálí a několik příležitostných dobrovolníků, proto je výpůjční doba omezena pouze na tři dny v týdnu (celkem osm hodin). Jiné kulturní, vzdělávací a společenské aktivity zajišťují ve městě jiné organizace. Je zde VHS (lidová vysoká škola), soukromé kulturní zařízení v zámku a samozřejmě několik kaváren a restaurací, které také

fungují například jako malé výstavní síně. Pokud se jedná o digitální technologie, knihovna sama používá pro výpůjčky a katalogizaci knihovnický program, nicméně pro veřejnost kromě online katalogu v této oblasti nenabízí nic dalšího, snad jen pro děti zde tak oblíbené poslouchací Tonies figurky. V době, kterou jsem v knihovně strávila, jsem zde ale zaznamenala poměrně čilý ruch. Bylo znát, že lidé toto příjemné prostředí rádi navštěvují.

4. DEN: 27. 2. 2024

Úterý jsem věnovala důkladnému prozkoumání Europabücherei Passau.

Hned ráno jsem se zúčastnila programu pro děti, kdy knihovnu navštívila mateřská školka z blízkého Tiefenbachu. Během cca jedné hodiny se třída předškoláků hravým způsobem seznámila se základními funkcemi knihovny.

Poté jsem se sešla s panem ředitelem Uwe Kollmorgenem, který mě provedl celou knihovnou a zodpovídal ochotně mé dotazy. Knihovna sídlí v domě, který sloužil do roku 1990 jako nemocnice. Má tři patra, celé přízemí je věnováno dětskému oddělení. Na budově je bohužel trochu vidět, že knihovna nepatří zrovna k prioritám města, které ji v rámci odboru kultury spravuje i financuje.

Knihovna disponuje 9 až 10 úvazky, počet zaměstnanců se v rámci odboru kultury trochu proměňuje (momentálně – mimo sezonu například v knihovně pracovala paní z muzea). Fond knihovny čítá přes 67 000 fyzických médií – knihy, audioknihy, DVD, stolní hry, počítačové hry, hudební CD, Tonies figurky, kouzelné čtení, „Leseeule“ a „Lesebär“. Kromě toho knihovna nabízí e-knihy a online filmy ke stažení nebo streamování. Knihovnu navštěvuje přes tři a půl tisíce čtenářů (6,6 % populace), z toho je skoro třetina dětí do 12 let. Roční čtenářský poplatek činí 15 eur, děti do 18 let využívají knihovnu zdarma.

Europabücherei Passau je součástí projektu On-leihe. Jde o sdružení deseti knihoven v regionu, které společně u firmy „divibib“ (Digitale virtuelle Bibliotheken) nakupují e-knihy, e-časopisy, e-noviny a e-audioknihy a na společném portálu je svým čtenářům půjčují. Čtenáři tak mají přístup k daleko více titulům, než kdyby je knihovny nakupovaly samostatně. Podobně funguje také projekt Filmfriend, kde si držitelé průkazů do knihovny mohou bezplatně stahovat filmy, seriály a další videa. Tento projekt, do něhož jsou zapojeny knihovny po celém Německu, nemůže sice asi konkurovat velkým firmám, jako je například Netflix, ale jeho výhodou je, že se zaměřuje na artové, vzdělávací a nízkonákladové filmy i dokumenty a především to, že se zde neobjevují reklamy ani žádné placené služby, což je zvláště zajímavé pro rodiče malých dětí.

V úterý odpoledne jsem měla možnost se ještě krátce podívat do státní knihovny v Pasově. V Německu jsou od sebe poměrně výrazně odděleny odborné a veřejné knihovny, dokonce studium probíhá ve dvou oborech. Státní knihovna je tedy knihovnou vědeckou, která slouží jednak studiu – navštěvují ji například hlavně studenti teologie, jejichž fakulta je nedaleko – a jednak spravuje rozsáhlý fond starých a vzácných tisků.

5. DEN: 28. 2. 2024

Ve středu jsem strávila celý den s kolegyní Christiane Duschel na dětském oddělení. Měla připravený program pro nejmenší děti od 1 do 3 let „Babydrachen“, který se koná pravidelně přibližně jednou za čtrnáct dní. Tentokrát využila knihovnice Kamishibai obrázky. S tímto způsobem práce s dětmi a vyprávěním příběhů jsem se dosud nesetkala a úplně mě nadchl – prostřednictvím naprosto jednoduchých postupů je možné dosáhnout velmi přesvědčivého účinku. Program s příběhem o myšce, která hledá své kamarády, se opakoval dvakrát – nejprve pro malou skupinku dětí z jeslí a odpoledne pro veřejnost, kdy se sešlo asi dvanáct dětí s rodiči, a v obou případech fungoval velmi dobře.

Paní Christiane Duschel mi poté ukázala celé dětské oddělení, které mají rozdělené v jednotlivých místnostech podle věku dětí, přičemž knihy mají precizně označené štítky s doporučeným věkem i tématy (tady naše knihovna pokulhává...) Kromě beletrie pro děti a naučné literatury půjčují také hry, audioknihy, počítačové hry, Kamishibai obrázky, „kouzelné čtení“ a tzv. „Leseeule“ a „Lesebär“ – vlastně audioknihy, které fungují společně s tištěnou knihou.

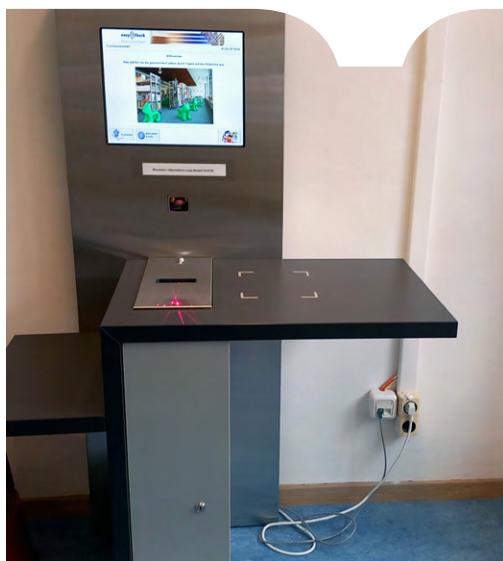

Inspirativní byly i další akce pro děti, které mi paní Duschel představila. Například Biderbuchkino mit Basteln, které připravuje také pravidelně pro děti 4- až 6leté. Úspěšné jsou také programy, které připravují k různým příležitostem (jako jsou svátky, výročí apod.), kdy jsou po knihovně rozmístěné různé úkoly, jejichž splnění pomůže dětem vyřešit tajenku nebo vedou k nějakému pokladu. Děti tedy přicházejí v průběhu několika dní samostatně nebo s rodiči a „rallye“ po knihovně je jim k dispozici.

6. DEN: 29. 2. 2024

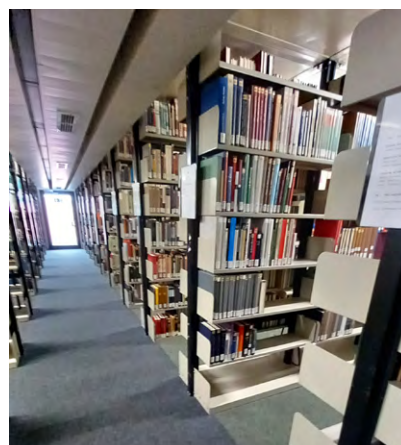
Ve čtvrtek jsem se opět sešla s panem ředitelem Uwe Kollmorgenem, který mi představil akce knihovny pro veřejnost. Pro dospělé knihovna ovšem tolik programů jako pro děti nepřipravuje. Ve městě je totiž řada subjektů, městských, státních, soukromých i církevních (nejnověji např. Haus der Generationen), které se těmto aktivitám (přednášky, vzdělávání, setkávání, kurzy atd.) věnují intenzivněji. Europabücherei Passau nabízí ve spolupráci se spisovatelkou Gesine Hirtler-Rieger jednou měsíčně vždy od 18.30 do 21.30 „Noci kreativního psaní“. Jsou pozvánkou pro všechny, kdo si chtějí hravým způsobem otestovat své kreativní schopnosti, nejdůležitější je radost z psaní, témata se proměňují. Účastníci píšou přímo na místě, sami nebo i ve skupinách, a zkoušejí různé experimentální techniky psaní. Kdo má chuť, může svůj text přečíst a vyslechnout si zpětnou vazbu ostatních. Občas knihovna pořádá také autorská čtení, ale vzhledem k nákladům pouze omezeně. Co se týče digitálních a mediálních kompetencí, pan Kollmorgen mi poskytl metodiku drobné aktivity, kterou knihovnice připravily pro skupinu seniorů právě pro organizaci Haus der Generationen.

Část dne jsem pak ještě strávila s kolegyněmi u výpůjčního pultu. Knihovna má knihy opatřené RFID čipy, takže je k dispozici i samoobslužné půjčování a vracení knih – tento způsob je zde ovšem využíván spíše výjimečně.

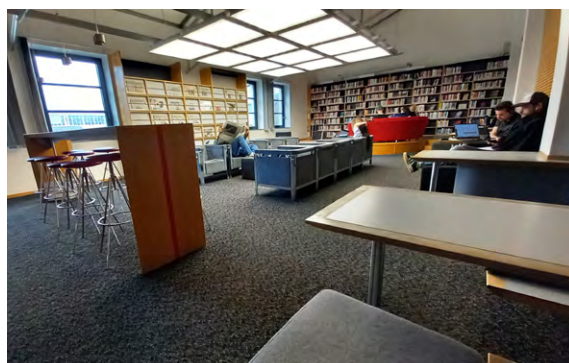
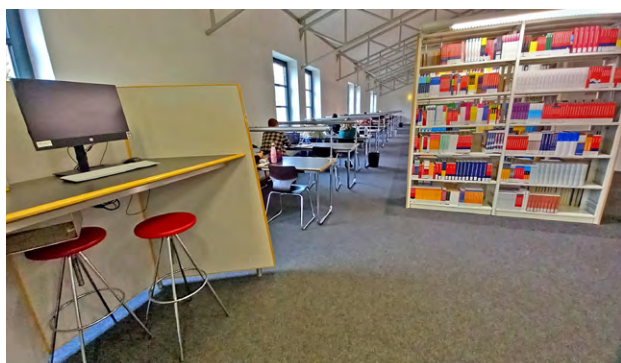

Vzhledem k tomu, že má městská knihovna ve čtvrtek odpoledne zavřeno, domluvila jsem se na prohlídce univerzitní knihovny – Zentralbibliothek. Univerzitní knihovna se digitálním a mediálním kompetencím věnuje výrazněji, i když ne přímo ve smyslu vzdělávání, ale spíše ve smyslu praktického užití digitálních technologií v komunikaci. Je také zaměřena na zcela jinou cílovou skupinu než knihovna veřejná (na univerzitě právě probíhala mezinárodní konference „Quo Vadis Digital Humanities“, přičemž některé přednášky byly určeny i pro veřejnost, ale to jsem zjistila bohužel pozdě). Knihovna slouží především studentům a zaměstnancům univerzity, jejichž CampusCard je zároveň průkazem do knihovny, ale je otevřena i veřejnosti a užívání jejích služeb je pro všechny bezplatné. V rámci knihovny se nachází pět velkých studoven vybavených odbornou literaturou podle oborů, kde je možné také kopírovat, skenovat a tisknout, dále je zde několik místností pro práci ve skupinách a ve všech studovnách jsou k dispozici také uzamykatelná pracovní místa „Carrels“ a v centrální části je také odpočinková zóna Library Lounge.

7. DEN: 1. 3. 2024

Pátek jsem strávila s kolegou Joshou Hellingem při katalogizaci. Europabücherei Passau nakupuje knihy prostřednictvím společnosti ekz.bibliotheksservice GmbH, což je velká firma, která nabízí rozsáhlé spektrum služeb knihovnám nejen v Německu, ale i v Rakousku a ve Francii. Velkou výhodou je, že knihy přicházejí vlastně připravené k zařazení do regálu – jsou opatřené ochrannou fólií, čipem RFID, brožované knihy jsou sešité, je v nich vlepen katalogizační lístek a anotace pro čtenáře. Od tohoto dodavatele přebírá knihovna také katalogizační údaje, takže stačí nalepit štítek se signaturou a aktivovat čip a kniha je připravena pro čtenáře. Knihy, které se do knihovny dostanou jiným způsobem, přebírají katalogizační údaje z německé národní knihovny. Knihovnický systém Biblis umožňuje doplnit do katalogu údaje o tom, kde se kniha nachází, ve kterém oddělení, ve které místnosti. Velmi praktická je také možnost objednat si u ekz.bibliotheksservice GmbH např. bestsellery Spieglu, které potom knihovna dostává automaticky každý měsíc. Neocenitelnou pomůckou jsou také recenze, které ekz.bibliotheksservice GmbH posílá knihovnám každý týden. Nejde přitom o recenze a anotace nakladatelů, ale o nezávislé hodnocení odborníky většinou z řad knihovníků.

Na závěr své hospitace jsem se ještě jednou sešla s panem ředitelem Uwe Kollmorgenem, abychom společně projednali – jako vedlejší produkt mého pobytu – možnosti případné další vzájemné spolupráce.

Odpoledne jsem se s knihovnou i Pasovem rozloučila a odjela vlakem zpět do Čech.

Městská knihovna Nymburk

Jan Červinka

Jan Červinka vede Městskou knihovnu Nymburk od roku 2021. Absolvoval studium v oboru teorie a dějiny výtvarných umění na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci a studijní stáž na Friedrich-Schiller-Universität v Jeně. Působil jako kurátor a historik umění v Oblastní galerii v Liberci, v Institutu pro památky a kulturu vedl redakci čtvrtletníku a internetového portálu ProPamátky, v Regionálním muzeu v Kolíně se věnoval vzdělávání dospělých. Absolvoval rodičovskou dovolenou. Dlouhodobě spolupracuje s Výzkumným centrem průmyslového dědictví Fakulty architektury Českého vysokého učení technického v Praze. Zajímá se o nové a udržitelné využití staveb, které pozbyly původní funkci, především o konverze průmyslové architektury pro kulturní účely včetně knihoven, a to jak u nás, tak v zahraničí. Za dlouhodobý úkol v nymburské knihovně považuje atraktivní rozvíjení literárního odkazu spisovatele Bohumila Hrabala. Vzhledem k tomu, že partnerské město Neuruppin pečuje o odkaz slavného spisovatele Theodora Fontaneho, inicioval aktivní spolupráci knihoven partnerských měst Nymburka a Neuruppinu, která přináší inspirativní tipy a konkrétní návody, jak v knihovnách pracovat s literárním odkazem významných spisovatelů, například s využitím digitálních technologií a médií. Jan Červinka věří v kultivovanou vzdělanou společnost a sílu kultury. Nymburskou knihovnu vnímá jako paměťovou, kulturní a vzdělávací instituci, která vytváří prostor otevřený pro všechny. Jako živé a navštěvované místo představuje nepřehlédnutelný bod na kulturní a vzdělávací mapě Nymburka.

STADTBIBLIOTHEK NEURUPPIN

STADTBIBLIOTHEK LUCKENWALDE

1. DEN: 12. 5. 2024

- příjezd vlakem do Neuruppinu ve večerních hodinách
- setkání s referentkou pro partnerská města Magdalenou Yanshin
- ubytování

2. DEN: 13. 5. 2024

- pracovní návštěva městské knihovny sídlící v Altes Gymnasium
- pracovní schůzka s vedoucí knihovny Andreou Plagemann
- komentovaná prohlídka knihovny s vedoucí
- absolvování programu pro mateřskou školu: Bibliothekpass (KITA)
- pracovní schůzka se starostou Nico Ruhlem a vedoucím odboru kultury Mariem Zetschem – zapůjčení městského bicyklu a poznávací jízda městem

3. DEN: 14. 5. 2024

- pracovní návštěva Kreisvolkshochschule Ostprignitz-Ruppin (Kreisvolkshochschule, Bibliothek, Medienzentrum) sídlící v areálu Oberstufenzentrum (OSZ)
- pracovní schůzka s vedoucí Anke Unkenholt
- komentovaná prohlídka školy, knihovny a centra
- poznávací jízda na kole městem a okolím (konverze bývalých kasáren, letiště, mlékárny, pivovaru, vodárenské věže, výpravní budovy nádraží, historický areál nemocnice, historická hasičská zbrojnice, historické budovy úřadů)

4. DEN: 15. 5. 2024

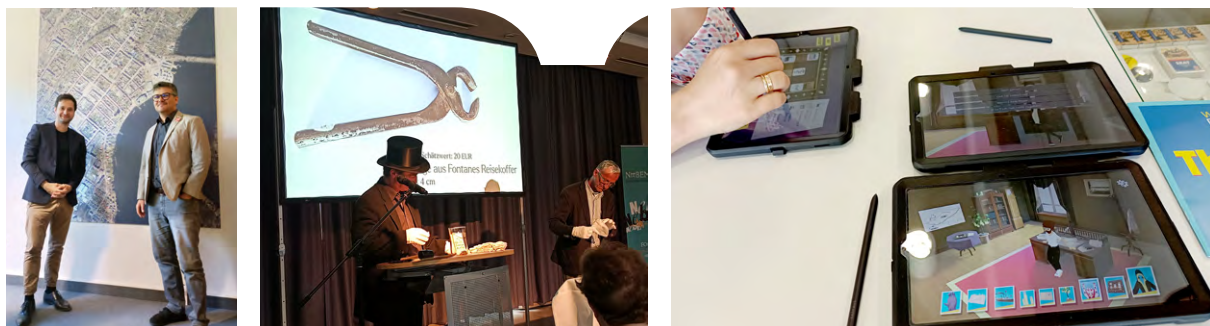
- pracovní schůzka v městské knihovně (diskuze o programech zaměřených na literární, mediální a digitální gramotnost, plánování partnerské spolupráce, projekt poliček s knihami z partnerských měst v obou knihovnách)
- pracovní návštěva a schůzka ve Fontane Buchhandlung (Kinderaktion Internationaler Tag des Buches, akce pro děti a veřejnost, Theodore Fontane)
- návštěva městské akce Familientag in Neuruppin, Kirchplatz a Kulturkirche

5. DEN: 16. 5. 2024

- pracovní schůzka s vedoucím odboru kultury Mariem Zetzskem (oslavy Fontane 200, Hrabal 110, čtení z Hrabala 4. 10. 2024 a další partnerské kulturní projekty)
- pracovní návštěva městského muzea
- komentovaná prohlídka muzea s vedoucí Maja Peers-Oeljeschläger
- muzejní tablety a Theodor Fontane Game
- muzejní taška a hra po městě Stadtrallye Neuruppin Fontane auf der Spur
- absolvování únikové hry Escape-Room Neuruppin Theodor Fontane v Kulturhaus
- návštěva konverze leteckého hangáru pro kulturní účely Hangar 312 a večerní program v rámci Hangar Film Club: projekce filmu „Jonas Deichmann – Das Limit bin nur ich“ (Německo, 2022, 95 minut)

6. DEN: 17. 5. 2024

- pracovní schůzka s vedoucím stavebního odboru Janem Juraschkem (konverze průmyslových staveb pro kulturní účely, rekonstrukce knihovny, památková péče)
- návštěva ateliéru neuruppinské umělkyně Susanne Krell Studio, která spolupracuje s městem, knihovnou a partnerskými městy
- pracovní návštěva městské knihovny v Luckenwalde (Bibliothek im Bahnhof Luckenwalde)
- pracovní schůzka s vedoucí knihovny paní Heike Rosendahl
- komentovaná prohlídka knihovny s vedoucí
- pracovní večere v Neuruppinu a plánování kulturního programu partnerských měst a knihoven

7. DEN: 18. 5. 2024

- Literární toulky Neuruppinem: sobotní odpolední literární procházka s hercem Hansem Machowiakem po stopách spisovatele Theodora Fontaneho, v rámci festivalu Fontane Festspiele Neuruppin 2024, organizátor: Theodor Fontane Gesellschaft
- „Ein gewisses Quantum Mumpitz“: recesistická aukce unikátních nálezů souvisejících se životem a dílem Theodora Fontaneho, organizátor: Theodor Fontane Gesellschaft
- Evropský festival cestopisné literatury „Neben der Spur“ 2024: literární beseda a autorské čtení s Janem Koneffke: Im Schatten zweier Sommer, se spisovatelem hovořila spisovatelka, novinářka a rozhlasová moderátorka Marion Brasch

8. DEN: 19. 5. 2024

- cesta vlakem z Neuruppinu zpět do Nymburka

Městská knihovna Polička

Hana Šandová

Hanka Šandová vystudovala softwarové inženýrství na Fakultě jaderné a fyzikálně inženýrské ČVUT v Praze. Po studiu se věnovala správě počítačové sítě a podpoře uživatelů v Sociologickém ústavu AV ČR, v.v.i. Během rodičovské dovolené začala učit informatiku na Gymnáziu Jana Keplera v Praze 6, kde působila až do června 2024. Během této doby si také doplnila magisterské studium, obor učitelství informatiky pro 2. stupeň ZŠ a SŠ na Pedagogické fakultě UK.

Od září 2019 působí jako mentorka technického vzdělávání v Centru technického vzdělávání Půda v Městské knihovně Polička. Ve své práci, která je zároveň jejím koníčkem, se zaměřuje na rozvoj infromatického myšlení prostřednictvím robotiky, hravého programování, 3D modelování a 3D tisku. Hanka klade důraz na využívání technologií napříč předměty a na propojení formálního a neformálního vzdělávání zejména v oblasti tzv. makers kultury.

Je členkou Jednoty školských informatiků, tahounem Lipnické buňky, GEGerem na volné noze, Ozobot Certified Educator 2017 a držitelkou certifikace Arduino Certification 2022. Spolupracovala na projektu iMyšlení a své bohaté zkušenosti aktivně sdílí na konferencích a workshopech pro děti i dospělé, zejména pro učitele a knihovníky.

Sama se dále vzdělává doma i v zahraničí, například na Honeywell Educators at Space Academy 2017, ESA Robotics workshop 2018, ESA/GTTP Teacher Training workshop 2018 a Space Exploration Educators Conference 2021. Pravidelně se účastní Letní školy pro učitele informatiky v Lipnici nad Sázavou.

Hanka Šandová věří, že neformální vzdělávání je klíčem k osobnímu rozvoji každého jednotlivce a že knihovny hrají v tomto procesu zásadní roli.

BÜCHERHALLEN HAMBURG

Cílem mé cesty je Bücherhallen Hamburg a seznámit se s tamějšími knihovnami, navázat s nimi užší spolupráci, inspirovat se aktivitami zaměřenými na rozvoj digitálních kompetencí a mediální gramotnosti.

1. DEN: 5. 4. 2024

V pátek ráno jsem vyrazila z Poličky do Prahy a odpoledne pokračovala z Prahy do Hamburku, s přestupem v Berlíně. V Hamburku jsem byla krátce po půlnoci, přesto bylo okolí nádraží plné lidí. Ubytovala jsem se v hotelu CAB20, který je v blízkosti hlavního nádraží i Zentralbibliothek Buecherhallen Hamburg.

2. DEN: 6. 4. 2024

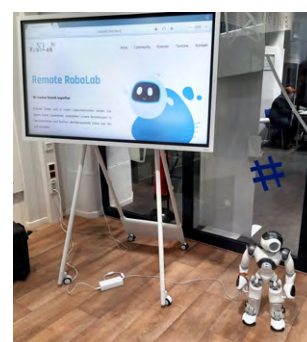
V sobotu ráno jsem vyrazila, podle připraveného programu, do centrální knihovny (Zentralbibliothek), kterou jsem si sama prošla a nasávala atmosféru. V soboty (a středy) je mezi 11. a 17. hodinou otevřené oddělení Fab City Lab, tak jsem zamířila tam. Fab City Lab funguje podobně jako naše Půda. Během otevírací doby se mohou lidé zastavit a věnovat se MAKERS aktivitám. Materiál hradí město, 3D tisk je standardně omezen dobou tisku cca 30 minut na projekt s výjimkami pro podpory hodné projekty (na Půdě je to 2–4 hodiny a obdobně s výjimkami). Kromě dvou 3D tiskáren, laseru, pájecích stanic, notebooků na 3D modelování a programování mikrokontrolérů mají také stroj na sítotisk a řezačku na fólie (potisk trik a jiných materiálů). Také zkušenosti z provozu jsou velmi podobné těm našim (bez ohledu na velikost Hamburk vs. Polička). Od proměnlivé účasti, slabého personálního obsazení (1 až 2 pracovníci – hledají kolegu na tzv. ‚mini job‘ [8,5 hodiny týdně]) přes nápady projektů (viz fotky). Zde jsem se inspirovala a ráda bych připravila a ideálně i sdílela s ostatními zájemci nějaký katalog jednoduchých projektů jako inspiraci. V průběhu dne jsem se několikrát vrátila nakouknout a prohodit pár slov. K modelování používají OpenSCAD nebo BlockSCAD. Před obědem jsem stihla konec akce s roboty Dash.

Po obědě jsem se těšila na program Coole Roboter od 14 do 16 hodin s Kathrin Weihe. Program probíhal v místnosti/sále Haupt-deck (na hlavní palubě, jsme v Hamburku ☺) za hlavním vchodem i v Unter-decku v oddělení pro mládež. Na hlavní palubě byly čtyři pracovníce knihovny (tyto pracovníky tvoří také asistenti/praktikanti nebo lidé, kteří si dávají dobrovolnický rok) a připravená stanoviště pro Bee/Blue boty, Ozoboty s dřevěnými puzzle, chytré vláčky Intelino a Osmo coding (programování plastovými bloky přes kameru tabletu). Na dolní palubě pak byl všemi obdivovaný humanoid Nao (pořádají také tzv. remote robotlab, jednou měsíčně – rozhodně nejbližší 19. 4. vyzkouším. Podobá se konceptem našemu mbotímu online fotbalu – musím také zase začít nabízet veřejně). Potýkáme se se stejnými problémy, malou propagací akcí (radši děláme, než propagujeme ☺) a nevyrovnanou účastí. Dalšími roboty byla sada robotů Thymio. Moc pěkný, se kterým si mohou hrát děti v různých režimech nebo se propojí s počítačem (i bezdrátově) a dá se programovat. Má otvor na tužku mezi kolečky, tak i hezky kreslí,

sleduje čáru, vyhýbá se překážkám, svítí... Jako programovací prostředí používají online Open Roberta Lab, které bylo vyvinuto pro potřeby německých škol tak, aby k vybraným robotům bylo stejné programovací prostředí, které má i simulátor a dá se tak programovat i bez robotů. V prostředí je i čeština. Doporučuji minimálně vyzkoušet. Skvělé je, že roboty běžně půjčují nejen školám (jako my), ale také domů. Nemají to nijak zvlášť ošetřeno a funguje to. Od neděle nabídnu první půdní veřejnosti, základní podmínka bude čtenářská průkazka déle než jeden měsíc 😊.

V podvečer jsem vyrazila do města, na vyhlídku na Labskou filharmonii, ke starému labskému tunelu a projíždku lodí (městská linka v ceně celodenní jízdenky) po Labi. Jak my sledujeme, co to letí nad hlavou, tady mají appku, jaká loď se nakládá.

3. DEN: 7. 4. 2024

Centrální knihovna má otevřeno, ale není tam žádný personál, prostory využívá partnerská organizace pro pořádání akcí. Z popisu v programu jsem konceptu zcela nerozuměla, tak jsem v neděli knihovnu vynechala, a i vzhledem k pěknému počasí vyrazila do města, k Labi na prohlídku ponorky, starým tunelem pod Labem na druhou stranu, výhledy a zpět. Pak procházkou kolem Bismarcka, do uličky Krameramtsstuben pod kostelem sv. Michaela s domky ze 17. století pro vdovy kupců. Hledání bankomatu obyčejné banky, která si k výběru 20 eur nevezme 5,50 eura navíc, když s Raiffeisen kartou mohou vybírat i v zahraničí zdarma, že? Překvapilo mě, že mnohde berou jen hotové. Procházkou na večeri. Noční projížďka po Labi (opět v ceně celodenního lístku) a kolem Alstru na hotel.

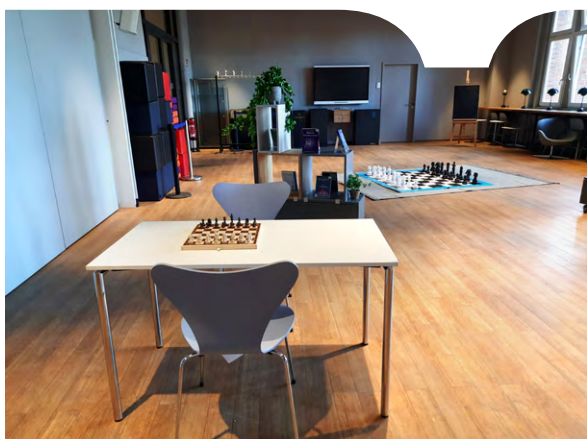

4. DEN: 8. 4. 2024

V pondělí na mě čekala paní z oddělení služeb Kirsten Marschall, která mě měla na starost a hned mě předala kolegovi Karstenu Meinckemu, který mě provedl celou centrální knihovnou od suterénu až po třetí patro.

Zpátky u Kirsten pro doladění a upřesnění programu, který jsem dostala dopředu. Následovalo setkání s paní ředitelkou Frauke Untied a povídání o struktuře a rámci hamburské knihovny, jejích pobočkách i autobusech. O vizích a službách, na které jsou pyšní. Zejména flexiBib – otevřené knihovny, kdy dokážou otevřít dříve a zavřít později nezávisle na personálu a čtenáři se obslouží sami. Mohou se scházet, pracovat, učit se, hrát deskovky...

Po obědě následovalo setkání s paní Sabine Schwarz z akvizičního oddělení. Téměř vše se nakupuje přes centrální knihovnu, ale pobočky mají autonomii si v systému vybírat, co chtějí. Optimalizují systém, kde se tak děje. Centrální knihovna zároveň u cca 90 procent knih outsourcuje polep knih signaturou, umístěním... a fóliování. Naráží na problémy s výběrovými řízeními kvůli velkému obratu.

08.04.2024 Raum 3.01		
Bücherhallen Hamburg		
Uhrzeit	Name	Personen
10:00 – 14:00	Grüne Neune	1
11:00 – 14:00	Ruben	1
16:00 – 19:00	Vorbereitung auf die Klausur	1
17:00 – 19:00	Kürsat U.	2

Po zbytek odpoledne mě měla na starost paní Heinrike Buerke z programového oddělení, která si se mnou povídala o plánování, programech, robotech... Jak se nad programy a aktivitami (nikoli školními) nebo workshopy zamýšlejí a plánují je dopředu. Beru si z toho to, že je na čase se také trochu zorganizovat a začít plánovat. Oni se už nyní zamýšlejí nad událostmi roku 2025, které by měla knihovna reflektovat. Skvělé je, že jejich součástí mají i ‚logistické‘ oddělení, které po domluvě nachystá vše potřebné od nabití robotů až po přípravu místa, zařízení vlastních i externích zdrojů. Mám pocit, že mají důvěru politiků a tím pádem i jejich podporu a rádi do knihoven investují. Odpoledne byl Hauptdeck vyhrazen pro šachy, velmi smysluplná a nízkonákladová aktivita... V místnosti byly rozmístěny šachovnice s figurkami a lidé se různě scházeli nad partii... Zaujala mě v tomto role knihovny jako prostředníka kontaktů mezi lidmi s podobnými aktivitami. Hodně rezonovalo, že ‚nová knihovna‘ je hlavně místo pro setkávání a vzdělávání pro každého. Později také přibyl příběh, že se lépe, zejména dívky a seniorky oslovují aktivitami, které

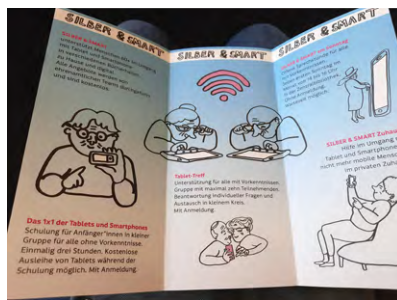

„mají smysl“ – u holčiček robot, který může zachránit zvířátko. U babiček, že nejdou do knihovny proto, že se cítí osaměle, ale že například pletou ponožky pro potřebné a jsou užitečné... Skvěle fungují i programy Dialog im Deutsch, kdy se schází skupiny cizinců s dobrovolníkem a procvičují čistě konverzaci v malých skupinách.

5. DEN: 9. 4. 2024

V úterý jsem vyrazila na pobočku Niendorf Tirbarg, kde jsem ráno mohla pomáhat při workshopu s robotickou stavebnicí Lego Spike Essentials pro 24 žáků 3. třídy, doprovázené dvěma učitelkami. Velmi podobné jako u nás, děti pracovaly ve skupinkách po dvou až třech na jednu stavebnici a iPad. Nejprve se seznámily s motorem a světelnou kostkou a následně, obojí podle metodiky přímo v aplikaci, postavily svůj kolotoč, který roztočily a dále experimentovaly se světlem, hudbou, směrem a rychlostí otáčení. Před koncem lekce zase stavby rozebraly a roztřídily do krabic. Líbí se mi vozík (jako náš Mirek) s rovnými policemi na přípravu a stěhování materiálu.

Následoval program Silber & Smart, na který bylo třeba se předem přihlásit. Program je určen pro seniory (60+). Bylo přítomno šest ze sedmi přihlášených seniorů (3:3/M:F), kteří seděli ve čtyřech lavicích po jednom až dvou, a čtyři lektori. Nejprve se udělalo kolečko otázek, se kterými senioři přišli („přemýšlím, jestli si pořídit notebook nebo tablet a potřeboval bych se umět rozhodnout“, „e-maily mi chodí na chytrý telefon, ale nevidím je na tabletu, kde by se mi lépe četly a vůbec se s nimi lépe pracovalo“...). Následně si lektori přisedli k lavicím a věnovali se seniorům individuálně. Přímo na jejich zařízeních. Program byl od 11 do 13 a postupně se senioři trousili ven, jak byly jejich potřeby uspokojeny. Podobné programy probíhají i v dalších formách, bez přihlašování o nedělích v centrální knihovně nebo třeba i online, návštěvou doma nebo i formou přednášek na vybrané téma (Jak používat WhatsApp, co je to ChatGPT, ...). Do odpoledne jsem pak nasávala atmosféru na pobočce a vyrazila do města. Odpoledne na této pobočce byl ještě program Kamishibai, něco jako kreativní loutkové divadlo s vyprávěním příběhu a tvořením. (Tady mám ideu zkusit připravit podobné aktivity s Ozoboty). Obdobným programem je Buchkino. První krátký dešť a prohlídka stadionu St. Pauli a nahlédnutí na červenou ulici a do doků.

6. DEN: 10. 4. 2024

Ve středu mi dopoledne paní Uta Keite představila prezentace, jak pracují s dobrovolníky a spolupracujícími organizacemi. Velmi zajímavé. Následovala prezentace o cestě knížky od nákupu na regál, zvláštnosti na její cestě s Charlotte Groschwitz. Knihovna věcí. Průvodci s mapami, obaly na DVD/hry mají čip nejen na krabičce, ale také přímo na nosiči. Doplněno procházkou po tomto oddělení. Poznámka: Pro mě velké překvapení, že se DVD a Blue Ray stále hojně půjčují, stejně tak audio knihy na CD. Číslo zvedlo prodloužení výpůjční doby ze dvou na čtyři týdny, aby nebylo třeba podnikat extra cestu nebo spěchat. Půjčují i hry pro konzole PS, Xbox, Nintendo. Hlídnají věk. V dětském oddělení je velkým hitem Tonie, kde si ke své krabičce děti půjčují figurky s příběhy a poslouchají. Pomáhá je to odtrhnout od obrazovek a rozvíjí komunikační dovednosti.

Zastavení ve Fab City Lab, jeden pán si tam modeloval nástavec k hadici vysavače a jedna paní čekala na pomoc s elektronikou a mikrokontrolerem. Prohodili jsme pár slov a zaujala jsem darovanou pájecí sadou (půdní DIY merche – malé světýlko k osazení s 3D tištěným obalem). Budeme v kontaktu.

Po obědě cesta v doprovodu Susanne Wilkin na velkou pobočku Bücherhalle Wandsbek (kvůli dveřím bez možnosti flexiBib), kde jsem se potkala také s přízvanou čerstvě nastoupivší (14 dní) knihovnicí Lenkou původem z Čech (Valašské Meziříčí) a společně jsme prošly tuto pobočku. Pokračovaly jsme přes pobočku Bücherhalle Bramfeld, která byla postavena jako budova pro knihovnu a v minulých letech byla zrekonstruována. Měla jako jedna z prvních menších poboček vraccího/třídícího robota. Až robot doslouží, nového jim už nepořídí a vrátí se k ručnímu, protože to při velikosti pobočky není přínosné a mnoho práce neušetří.

Poslední malá pobočka Bücherhalle Steilshoop, kde mají z 90 procent dětské návštěvniky a nadšené kreativní knihovnice. Pobočka je součástí kampusu v novém domě, který vznikl při rekonstrukci školy. Ve čtvrti je mnoho chudých rodin, sociálních bytů. Pobočka dříve byla v nákupním centru poblíž, ale to už je značně vybydlené (prázdné, zavřené obchody, zatékající střecha, jen pár posledních obchodů se zeleninou, Kik). Zde jsem zažila i flexiBib na vlastní kůži, kdy se v 17 hodin ozvalo, že nezletilí musí knihovnu opustit, protože se zavírá. Následně jsme si pobočku samostatně zapůjčenou čtenářskou kartou (18+) otevřeli a dostali se dovnitř. Tento systém umožňuje zkrátit pracovní dobu pro knihovnice nebo být na pracovišti jen třeba dva dny v týdnu, a přitom zachovat většinu služeb pro čtenáře po celý týden. Půjčování, vracení i vyrovnání poplatků skrze automaty je zcela samoobslužné. Roboti se dají vypůjčit pouze přes službu, nikoli v rámci flexiBib. U dveří jsou telefony na servisní oddělení knihovny nebo bezpečnostní agenturu. Prostory jsou pod kamerou a využívá se náhodných procházek bezpečnostní agentury mezi pobočkami. Díky tomuto přitáhli do knihovny mladé dospělé, kteří se zde schází, společně se učí nebo hrají hry. Mají bezpečný, klidný prostor. Rodiče to donutilo pořídít si dospělé karty... Večer pak ještě architektonická procházka s možností nahlédnutí do přílehlého komunitního domu dětí a Elternschule. Kousek jízda autobusem, rozloučení s kolegy a procházkou městským parkem k hotelu.

7. DEN: 11. 4. 2024

Ve čtvrtek jsem se měla před odjezdem vlaku do Prahy ještě účastnit programovacího workshopu pro děti mezi 13 a 15 lety, který prý škola odřekla. Tak jsem ještě měla příležitost s další kolegyní Inge Emskötter probrat, jaký byl můj týden, co si odnáším a jak to funguje u nás. Příležitost doptat se na některé drobnosti. Vyplynul i zájem o případnou spolupráci na některých tématech. Snaží se napojovat na robo laby a že spolupracují třeba s knihovnou ve Frankfurtu. Rostock je oproti Hamburku malý (zmiňovala jsem, jak jsem se

k nim dostala a proč až takhle na poslední chvíli). Každopádně jsem ráda, protože se mi v hamburských knihovnách tuze líbil! Na otázku ‚Co uděláte jako první po návratu?‘ jsem odpověděla, že vyberu smečku robotů, které začneme půjčovat i domů. Zaregistruji se na příští Robolab remote. Rodí se mi myšlenky, jak se pokusit zavést programy pro seniory Silber & Smart a mnohé další, ještě nedozrálé myšlenky.

Poslední procházka mezi regály a zastavení v oddělení pro mládež, jestli tam přece jen ještě nepotkám Kathrin z RoboLabu, abych se rozloučila a předala drobnost (druhý z půdních merche – pájecí sadu na světýlko). Zastihla jsem ji během přestávky programovacího workshopu pro vyrovnávací třídu, která je složená z cizinců ve věku 12–15 let, kteří se zatím nemohou zařadit do běžné výuky. Programovali programovatelnou desku Calliope v prostředí OpenRobertaLab. Slíbily jsme si, že budeme v kontaktu. Koukala jsem chvíli, jak pracuje s deseti dětmi různých národností, někteří měli prostředí přepnuté do azbuky, jiní německy nebo anglicky. U východu jsem ještě narazila na Charlotte tlačící vozíky s novými přírůstky a honem na vlak do Prahy.

Z Hamburku jsem si přivezla kromě pozitivní energie chuť hledat cesty vzájemné inspirace a spolupráce i nadále. Bezprostředně mě stáž posunula v nabízených službách Půdy Městské knihovny v Poličce, zejména půjčování vybraných robotů čtenářům domů, příprava karet s aktivitami, vytvoření katalogu projektů, hledat cesty, jak s digitálními technologiemi pomáhat seniorům, nebo nápady, jak spolupracovat s dětským oddělením při přípravě programů pro děti.

Městská knihovna Sezimovo Ústí

Barbora Půlpytlová

Barbora Půlpytlová vede Městskou knihovnu v Sezimově Ústí od ledna 2023. Vystudovala germanistiku a italštinu na FFUK, strávila studijní pobyty ve Švýcarsku a Itálii a jeden rok v Turecku.

Po studiu se věnovala překladům, výuce jazyků a tlumočení. Absolvovala právnické minimum pro překladatele na Právnické fakultě UK. Na rodičovské dovolené spolupracovala s neziskovou organizací Post Bellum na zpracovávání výpovědí pamětníků odsunutých ze Sudet. Od ledna roku 2023, co vede Městskou knihovnu v Sezimově Ústí, se snaží knihovnu otevřít novým podnětům, zavádět nové služby a nabízet kvalitní kulturu. Vedle komunitní funkce knihovny, která je na malém městě velmi podstatná, rozvíjí i důležitou vzdělávací funkci, a to i v mediální oblasti. Se svými vzdělávacími programy knihovna oslovuje školky, základní školy i seniory. Stále je co se učit a rozvíjet.

STÄDTISCHE BIBLIOTHEKEN DRESDEN

Předpokladem stáže bylo navštívit na sedm dní německou knihovnu dle vlastního výběru a zaměřit se během pobytu na aktuální téma mediálního vzdělávání a digitální gramotnosti. Cílem stáže bylo vybrat jeden prvek z této tematiky, například program pro děti a mládež, a ten popsat tak, aby byl pro české knihovny inspirací a mohla ho jakákoliv knihovna v Čechách realizovat. Knihovny jsou centry vzdělávání a mají reagovat na změny ve společnosti. Pokud se společnost digitalizuje, měla by knihovna učit mediální kompetence od dětí po seniory a připravovat je na start do digitálního světa. Hlavní premisou těchto programů je, že se digitální svět nejen konzumuje, ale lze ho i kreativně využít.

1. DEN: 10. 2. 2024

Do Drážďan jsem přijela v sobotu v dopoledních hodinách, hotel se nacházel v centru starého města „Altstadt“ v bezprostřední blízkosti centrální knihovny v budově „Kulturpalast“.

2. DEN: 11. 2. 2024

V neděli jsem se věnovala prohlídce centra a celé odpoledne jsem strávila v muzeu Zwinger, kde se nachází stálá expozice starých mistrů (renesance, baroko), mimo jiné i Sixtinská madona od Rafaela Santiho.

3. DEN: 12. 2. 2024

Podle instrukcí, které jsem obdržela od hlavní mediální pedagožky drážďanských knihoven, paní Jany Schneider, jsem se vydala ráno na pobočku ve čtvrti Blasewitz, kde jsem měla v 9.30 schůzku s místní vedoucí pobočky. Paní Köhler mi ukázala všechno technické vybavení, které uplatňují v programech v souvislosti s mediálním vzděláváním. Jednalo se o sadu učicích robotků bee-bots, blue-bot, ozo-bot. Dále pak programovatelný robotek pro nejmenší Metatalab nebo hudební stavebnice Xyloba. K jejich vybavení také patřila sada k aplikaci green screen, díky které se mohou děti samy fotit v nejrůznějších prostředích a fotku si nakonec mohou odnést domů. Tato aktivita mě zaujala. Jedná se o zelenou látku, před kterou se dítě (může i v převleku) vyfotit v dané pozici a na iPadu v aplikaci není vidět zelená, takže izolovaná postava dítěte se dosadí na vybrané pozadí. V nabídce jsou desítky prostředí od povrchu Měsíce, souboje s dinosaury po Sochu svobody. Aktivita green screen vyžaduje jeden iPad, aplikaci, sadu látek a stativů a tiskárničku na fotopapír. Dále mi paní knihovnice vyprávěla o využití včelích robotků bee-bots v jejich pravidelných programech Bilder-Buch-Kino. Poté, co si s dětmi přečtou knihu, jejíž obrázky se promítají na plátno, pracují s obrázky nebo tématy z příběhu s pomocí robotku. Ještě mi ukázala stavebnici lega, která k sobě kvůli naprogramování také vyžaduje vlastní aplikaci na iPadu. To samé

platí pro ozoboty a programovací grafický program Scretch Junior. V jejich pobočce pořádají každé úterý odpoledne technický den, kdy jednotlivé věci vystaví na oddělené stoly a děti si s nimi mohou prezenčně hrát. Některé pobočky zase například pořádají v pátek odpoledne pravidelné „hrací pátky“, kdy si děti mohou prezenčně vypůjčit Nintendo Switch a mají hodinový limit na hraní libovolné hry, která je v nabídce knihovny.

4. DEN: 13. 2. 2024

V úterý ráno jsem vyrazila na pobočku v alternativní čtvrti za řekou, v Neustadtu. Zde se odehrával čtyřhodinový program pro 8 dětí (přišlo 7 chlapců a 1 dívka) ve věku 8 až 13 let. Jelikož byly zrovna jarní prázdniny, děti strávily v knihovně dobu od 10 do 14 hodin. Akce se jmenovala Game design. Moderovaly ji dvě praktikantky, které studují na pozici pomocný knihovník, což zahrnuje větší podíl praxe než samotného studia. Tyto dvě slečny zahájily program povídáním o tom, co by měla mít dobrá hra, jaké prvky jsou při hraní důležité. Došly s dětmi k názoru, že důležitá je grafika, příběh, přiměřená obtížnost a musí bavit. Děti pak dostaly každý Nintendo Switch a praktikantky jim vysvětlily hru Super Mario Maker 2, kde si mohly vytvořit vlastní svět, navolit postavy, rychlost, obtížnost atd. Po dvou hodinách hraní si děti Nintendo vyměnily a hrály svět, který postavil někdo jiný. O tom se potom bavily a víc spolupracovaly. Po programu zůstala většina dětí ještě v knihovně v dětském oddělení a četly si. Pro mě pak byla nachystána prohlídka pobočky. Mohla jsem se seznámit s jejich unikátním projektem, kdy tři týdny vedou celou pobočku pouze praktikantky. Bylo jich dohromady osm a starali (byl mezi nimi i jeden praktikant) se o běžnou práci za pultem, tedy registrace a poradenství. Dále měli na starosti akvizici knih, řazení knih, programy pro školky, školy i dětskou veřejnost a plánování směn. Výpůjčky a vracení probíhá ve všech drážďanských pobočkách automaticky. Čtenáři mají k dispozici malé pulty na půjčování dokumentů, kde naskenují čipy RFID a vyjede jim lísteček. U vchodu pak mají kontrolní brány. Vracení probíhá přes návratový automat, který je součástí knihovny, je různě velký, někdy i s výtahem a výpůjčky rovnou odečítá z čtenářských kont, na páse rozřazuje do jednotlivých vozíků podle lokace. Až je vozík plný, teprve pak ho knihovník odveze na místo. V Německu je zavíracím dnem čtvrtek. Například v této pobočce bývá knihovna ve čtvrtek sice otevřena, ale bez personálu. Knihovnu hlídá pouze jedna osoba ostrahy, nikoliv knihovník. To je zvykem ve více drážďanských knihovnách právě ve čtvrtek nebo o víkend.

Tento den byl navíc zajímavý 79. výročím od vybombardování Drážďan, ke kterému se pojila spousta vzpomínkových akcí a demonstrací, jejichž hlavním mottem byl protest proti pravicovému extremismu, který v Německu nebezpečně narůstá.

5. DEN: 14. 2. 2024

Celou středu jsem strávila v hlavní centrální pobočce, kde mě čekala hodinová prohlídka a následně hospitace na programu neXus: Drive. Centrální knihovna disponuje velmi velkorysými prostory, ale základní zůstává stejné. Programy pro školky a školy probíhají v ranních hodinách před otevírací dobou (i když centrální knihovna disponuje i oddělenými prostory), automatické vracení, samoobslužné půjčování. Specifický u centrální knihovny je zelený prvek, vertikální záhony v interiéru a chov včel. Úly umísťují na terasu s truhlíky od jara do podzimu. Program neXus: Drive byl určen pro děti od 9 do 15 let. Jednalo se o premiéru, lektoři nebyli knihovníci, nýbrž externí spolupracovníci. Projekt probíhal celý týden denně od 10 do 16 hodin. V sobotu následoval výstup z celotýdenní práce a prezentace rodičům a veřejnosti. Opět byla ve hře videohra Super Mario Card, což je varianta hry jako závody formule 1. Projekt se odehrával ve velké přednáškové místnosti, kde na velké ploše koberce mohlo 11 chlapců vystavět analogovou závodní dráhu inspirovanou videohrou, po které mohli jezdit závodními auty na ovládání pomocí Nintendo Switch. Perspektivu řidiče chlapci viděli na obrazovce Nintendo, ale samozřejmě se dívali i na to, kam ve skutečnosti formule jede. Vznikaly instalace jako tunely, rampy, různé překážky, průjezdy a hravé dekorace. Jako materiál měli k dispozici kartony, lepenky, polystyren, 3D tisk a všelijaké jiné výtvarné pomůcky. První tři dny chlapci tvořili odděleně tři dráhy, čtvrtý a pátý den vybrali ty nejlepší prvky a z nich sestavili jednu finální dráhu, kterou měli také ukázat rodičům. Rodiče si měli sami vyzkoušet dráhu s autíčky projet. Myšlenkou projektu bylo přetvořit virtuální realitu v analogovou, zažít oblíbenou hru v reálu a potýkat se s různými technickými výzvami. Chlapci byli velmi aktivní, i když se jednalo

o časově náročný projekt. Navíc na tento projekt měli lektori určitou dotaci a účastníkům bylo zajištěno jídlo a pití po celý den včetně teplého oběda. Všechny programy pro děti probíhají v drážďanských knihovnách zdarma.

6. DEN: 15. 2. 2024

Čtvrtek jsem strávila v pobočce ve čtvrti Altplauen, která mi svou velikostí nejvíce připomínala mou domovskou knihovnu v Sezimově Ústí. Tady se od 9 do 12 hodin konal prázdninový program s názvem Stop-motion pro děti od 9 do 12 let. Přišlo 12 dětí, dívky i kluci, a jejich cílem bylo natočit krátký film. K dispozici měly tablety s aplikací stop-motion, stativy, stůl, kde mohly vytvořit kulisy, stavět postavičky, zvířátka, látky, kameny atd. Většina dětí si přinesla vlastní výbavu figurek a rekvizit z domova. Na začátku pan knihovník Volker vysvětlil dětem, že krátký film by měl mít nějaký příběh, začátek – zápletku – konec, tedy že si mají rozmyslet děj a prostředí. Dále jim vysvětlil princip aplikace, že jedna minuta filmu se skládá ideálně ze 720 obrázků, aby byl výsledný pohyb plynulý, jak navolit rychlost sledu, jak používat v aplikaci hudbu a zvukové efekty a že je třeba být trpělivý a soustředěný. Následně se ukázala jedna ukázka na plátně a děti začaly ve skupinkách po dvou až třech tvořit vlastní příběhy. Celá akce zabrala s přípravou od 8 do 13 hodin s jedním lektorem. Dětské nadšení bylo nepřehlédnutelné, při závěrečném promítání výsledných filmů se tleskalo a smálo. Rodiče dětí následně dostali na e-mail finální produkt a děti na něm mohly podle potřeby dál doma pracovat nebo alespoň ukázat, co vytvořily. Takovou akci pořádají v této pobočce také pouze během školních prázdnin, ale patří k oblíbeným. Líbilo se mi, že se při natáčení opět pracuje s příběhem a finální produkt je zároveň velmi atraktivní.

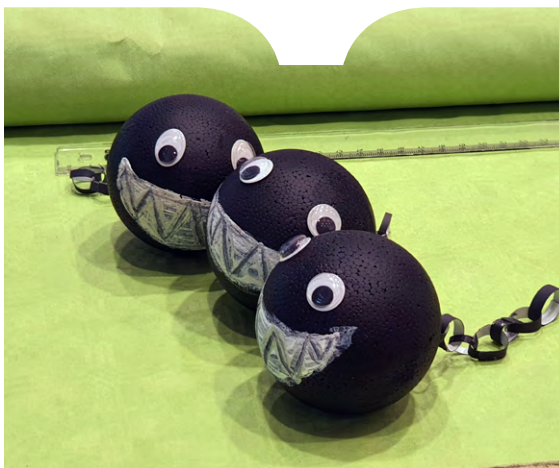
Zbytek odpoledne jsem strávila na centrální knihovně s paní Janou Schneider a společně jsme probíraly všechno ohledně práce s dětskými robotky bee-bots. Ukázala mi nejružnější typy pomůcek, které se mohou při programech s dětmi využít.

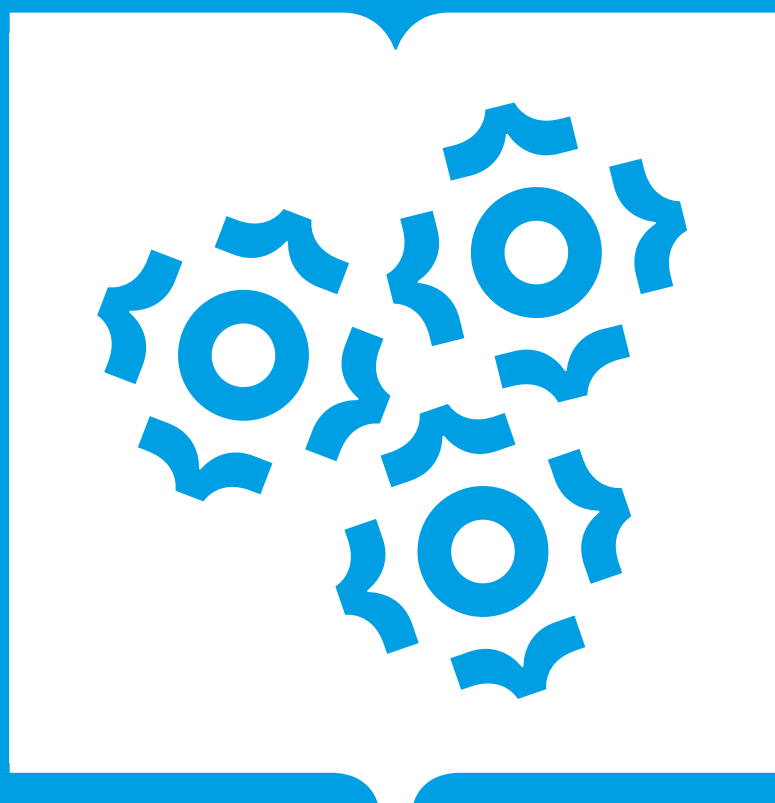
7. DEN: 16. 2. 2024

V den odjezdu jsem měla k dispozici na centrální pobočce ještě celou sadu k bee-bots. Mohla jsem si vyzkoušet programování a sama jsem si s roboty chvíli pohrála. Potom jsem ještě chvíli hospitovala na programu neXus:Drive, abych porovнала, kam se děti po dvou dnech posunuly s prací na analogové dráze.

Následoval odjezd zpátky do Čech.

MEDIÁLNÍ A DIGITÁLNÍ AKTIVITY

SOCIAL MEDIA STAMMTISCH (beseda)

Popis

Program pro seniory zaměřený na bezpečné a efektivní používání digitálních technologií. Koná se 1x každý měsíc, jednotlivá setkání na sebe nenavazují, je otevřený – účastníci se nemusí hlásit a chodí dle své potřeby (někdo na pár setkání, někdo na celý cyklus).

Cílová skupina

Senioři 60+.

Oslovení cílové skupiny / propagace

Přes subjekty, které se věnují péči o seniory (kluby důchodců, domácí pečovatelské služby, domy s pečovatelskou službou). Překvapivě dobře při propagaci fungují i sociální sítě – děti předávají informace svým rodičům v seniorském věku a doporučují jim účast.

S jakým úspěchem se akce setkala, splnila jejich očekávání? Nějaké nečekané problémy/výsledky

Akce měla menší návštěvnost (4 osoby) než obvykle (8–10 osob), všichni účastníci však přišli cíleně, protože potřebovali vyřešit své problémy a do programu vnášeli svá témata. Účastníci chtěli pomoci také s nastavením mobilních telefonů.

Doporučení z hostující organizace

Na začátku probrat s účastníky, s čím se setkali v online světě, a dát jim prostor pro vyjádření (např. Přišel mi e-mail, který mě žádal, abych...; Na mobilu na mě vyskočila hláška XY, co jsem měl udělat? Co jsou to cookies? Proč se mi zobrazuje tahle reklama? apod.). Každý dotaz přístupně a názorně zodpovědět a udělat z odpovědi obecné pravidlo – např. na cookies se musí ptát každá stránka opakovaně kvůli evropské legislativě. Potvrzením vám nic nehrozí. V další části pak přijít s vlastním tématem – např. fake news. Ukázat příklady, využít přirovnání (fámy z minulosti), zdůraznit rizika manipulace, vysvětlit zdroje, ukázat, jak odlišit důvěryhodné servery a zprávy od dezinformačních. Na závěr prostor pro dotazy k tématu fake news nebo na individuální dotazy k digitálním technologiím.

Personální náklady

Na vedení besedy v délce cca 60 minut stačí jeden lektor.

Počet člověkohodin

Beseda – 1 hodina, příprava na jednotlivá setkání podle náročnosti tématu (fake news, phishing, ochrana osobních údajů na internetu, založení e-mailové adresy, Google účet apod.) – cca 1 až 3 hodiny.

#IPAD – podpora čtení s tabletem, aplikacemi a knihou. Projekt integrace digitální gramotnosti do knihovnické práce na zlepšení četby u dětí a dospívajících

Popis

Mediální a technologické vzdělávání a jeho podpora při práci s dětmi a dospívajícími v knihovnách. Různorodé návrhy kreativních aktivit pro využití tabletů a aplikací.

Cílová skupina

Děti ve věku od dvou do šestnácti let.

Oslovení cílové skupiny / propagace

Webové stránky, sociální sítě, plakáty, elektronické či tištěné zpravodaje, místní tisk, elektronické či tištěné nabídky pro školy a knihovny, e-mailová komunikace, skládačky, katalogy nabídek, brožurky.

S jakým úspěchem se akce setkala, splnila jejich očekávání?

Nějaké nečekané problémy/výsledky

Koncepce zapojení tabletů do knihovnických lekcí při práci s dětmi a dospívajícími #iPÄD získala v roce 2015 nominaci na německou čtenářskou cenu „Deutscher Lesepreis“ v kategorii „Ideen für Morgen“ (Nápady pro budoucnost). Stadtbücherei Frankfurt (Městská knihovna Frankfurt) vydala nabídkový katalog s přehledem a popisem sedmnácti vybraných aktivit pro různé věkové skupiny dětí. Tuto brožurku jsem získala od „Quereinsteigerin“ (zaměstnankyně z jiného oboru – v tomto případě – pedagožky) a mohu případně poskytnout k dispozici její kopii.

Doporučení z hostující organizace

„Tištěné knihy a digitální média nejsou ve vzájemném konfliktu, naopak se společně obohacují a doplňují. V oblasti knihovnické práce s dětmi a mládeží se mediální vzdělávání a digitální gramotnost stávají klíčovým aspektem, který nabízí nové přístupy. Děti tak vnímají tablet nebo mobil nejen jako prostředek pro konzumaci obsahu, ale také jako nástroj pro vlastní kreativní projekty,“ uvádí Dr. Sabine Homilius, ředitelka Stadtbücherei Frankfurt (Městská knihovna Frankfurt).

Personální náklady

Koncepce: 2 projektoví manažeři s pedagogickou praxí, propagace – 1 grafik, 1 copywriter, 1 korektor, 1 pracovník s webem a sociálními sítěmi, realizace: 1 lektor.

Počet člověkohodin

Záleží na cílové skupině, tedy věku dětí a druhu lekce, která trvá od 30 do 90 minut, příprava programu zabere cca 2 až 5 hodin.

Finanční náklady (lektor, prostory, materiál, vybavení...)

Vybavení: tablety – nejlépe iPady, dataprojektor, dostupné aplikace pro iOS nebo Android, knihy, výtvarné a kancelářské potřeby, knihovna jako celý prostor nebo prostor na tvůrčí dílny – záleží na druhu aktivity, osobní náklady – 1 lektor.

Časový plán

Příprava aktivity – 5 hodin, příprava koncepce – 2 měsíce, dle časových možností zkušených knihovníků, kontaktování zákazníků – 2 hodiny i několik týdnů, grafika a reklama – 3 hodiny, úklid – 1 hodina.

Vlastní doporučení

Trpělivost a hodně zábavy při vytváření vlastního konceptu, spousta nápadů a úspěšnou realizaci vlastních akcí s tabletem. Důležitý je pedagogický přístup, pozitivní myšlení a aspekt hravosti. Němečtí kolegové vědí, že pokrok nezastaví a místo důvodů, jak mu zabránit, hledají způsoby a navrhnou řešení, a to je těžké i časově náročné, ale naprosto nezbytné pro náš další rozvoj a uplatnění. Čtení přitom stále zůstává klíčovým aspektem, ale v novém prostředí digitalizace a virtuálního prostoru.

KŘÍŽOVKA S POJMY Z DIGITÁLNÍHO SVĚTA: spojení známého s novým

Popis

Smart Home, web browser, link, digitální stopa a mnoho dalších pojmů z digitálního prostoru – každý, kdo nevyrostl s novou technologií a v životě nepřišel příliš do kontaktu s angličtinou, bude vždy narážet v této oblasti na problémy. Různí výrobci digitálních technologií také vyvinuli mnoho vlastních názvů, které často používají anglický jazyk. A existuje spousta dalších věcí, které si člověk musí pamatovat a to, zvláště pro starší lidi, nemusí být vždy jednoduché.

Následující metoda má být zábavná, podporovat paměť a povzbuzovat lidi, aby společně hádali a přemýšleli. Křížovky by se měly řešit společně a tímto způsobem nepřímo trénovat pojmy a cizí slova.

Příprava

Přemýšlejte sami nebo společně s kolegy o pojmech, na které se lidé často ptají, které jsou hojně užívány nebo které považujete za zásadní. Ke každému termínu si poznamenejte českou variantu nebo krátký odkaz, pomocí něhož lze uhodnout odpovídající slovo.

K vytvoření křížovky použijte bezplatné generátory křížovek na internetu. Například xwords-generator.de je zdarma a bez reklamy a funguje i v češtině. Zde zadejte všechny odpovědi a informační texty.

Do generátoru můžete také zadat tajenku. Ta už může například poukazovat na další digitální téma nebo jinou nabídku ve vaší knihovně – čtenářské besedy, exkurze, vycházky, kurzy šití, zahrádkářské poradny... I zde můžete být kreativní.

Nakonec si křížovku nechte vygenerovat, exportujte a vytiskněte.

Po krátkém vysvětlení rozdejte křížovku buď samostatně, nebo ve skupinách. Je také možné uspořádat malou soutěž o to, kdo rychleji přijde na odpověď.

V průběhu řešení křížovky je možné zjistit, kde jsou ještě problémy nebo co seniory ve skupině zvláště zajímá nebo čemu nerozumí. Získáme tak zpětnou vazbu, která nám pomůže v plánování dalších setkání. Zvláště komplikovaná slova je třeba podrobněji vysvětlit a diskutovat o nich.

Cíl: Uspořádat setkání skupiny starších lidí, kteří se zajímají o digitalizaci, ale mají problémy orientovat se v digitálním prostředí, a zábavným způsobem prohloubit jejich znalosti v této oblasti. Aktivita je vhodná jako úvod k dalšímu vzdělávání, například v oblasti bezpečnosti na internetu, online komunikace s úřady, fake news atd.

Cílová skupina

Senioři.

Oslovení cílové skupiny / propagace

Pravidelná měsíční propagace, propagace na místě.

S jakým úspěchem se akce setkala, splnila jejich očekávání? Nějaké nečekané problémy/výsledky

Velmi jednoduchá aktivita, která splnila očekávání, provedení bez problémů.

Doporučení z hostující organizace

Usnadnit si práci využitím nástrojů umělé inteligence, nebát se technických termínů, nepodceňovat účastníky a účastnice.

Personální náklady

1 osoba.

Počet člověkohodin

Nároky lze minimalizovat použitím generátorů křížovek a ChatGPT.

Generátor křížovek: X-Words. Rádi byste si usnadnili práci? Ke generování výrazů a vhodných informačních textů použijte AI, jako je ChatGPT. Požadavek na ChatGPT může vypadat takto: „Chtěli bychom vytvořit křížovku a potřebujeme 10 výrazů souvisejících s tématem digitální gramotnosti. Termíny by měly být základními pojmy k danému tématu. Vysvětlení a termíny musí uhodnout začátečníci.“

Samotná akce trvá 30–60 minut, dohromady s přípravou 2 člověkohodiny.

Finanční náklady (lektor, prostory, materiál, vybavení...)

Prostor – místnost se stoly, židlemi, vytištěné materiály dle počtu osob (2–10), PC, tiskárna, tužky, generátor křížovek, lektor – knihovník.

Časový plán

Příprava lekce – 1 hodina

Propagace – v rámci pravidelné měsíční propagace

Lekce

Navazující odborné semináře

Vlastní doporučení

Za největší přednost této aktivity považuji její „bezbariérovost“. Může ji provést opravdu každý, je v podstatě zadarmo a její příprava je minimálně časově náročná. Nejdůležitější podle mého názoru je dobře si rozmyslet pojmy, se kterými chci pracovat, aby účastníky správně dovedly k připravovanému tématu a vzbudily jejich zájem a zvědavost. Vlastní vytvoření křížovky je s použitím generátoru a AI už opravdu jednoduché a zabere tak maximálně půl hodiny. Další vlastní seminář na dané téma bych už přenechala odborníkům – například společnosti Elpida, Moudrá sovička, Právě teď a dalším.

Pro mě osobně bylo důležité využití umělé inteligence, zbavila jsem se některých předsudků.

NA STOPĚ SLOVA

Vydejte se po stopách Theodora Fontaneho! Městská rallye

Popis

Vzdělávací program Na stopě slova připravilo město Neuruppin, rodiště slavného spisovatele Theodora Fontaneho, v roce 2019 k dvoustému výročí spisovatelova narození. Městská rallye s rallye knihou, GPS přístrojem a důležitými pomůckami v tašce vede školáky na nejdůležitější životopisná a literární místa Fontaneho v historickém centru Neuruppinu. Před startem se při prohlídce výstavy v muzeu dozvědí základní informace o Theodorovi Fontanem. Podle věku účastníků je k dispozici varianta kombinující využití GPS přístroje s historickými mapami a jednoduchá varianta, která pracuje pouze s brožurou „Fontane to go“. Ve verzi s GPS se řeší slovní, obrázkové a číselné hádanky, luští se pachové vzorky a počítají se metry k dalšímu stanovišti. Náповědy lze najít i na budovách, sochách a v záhadných dopisech. Rallye brožury, které slouží jako průvodce jednotlivými stanovišti a hádankami, jsou k dispozici v různých verzích podle věkové skupiny.

Cílová skupina

Žáci základních škol a studenti středních škol. Děti a mládež od 10 do 12 let (rallye pro nejmenší) nebo od 13 do 18 let (rallye pro dospělé). Vhodné pro školní a mimoškolní skupiny, neuruppinské badatele, fanoušky Fontaneho. Počet účastníků: 5 až max. 20 osob.

Oslovení cílové skupiny / propagace

Prostřednictvím škol, propagace města (tištěné materiály, webové stránky).

S jakým úspěchem se akce setkala, splnila jejich očekávání? Nějaké nečekané problémy/výsledky

V jubilejním roce 2019 program absolvovalo 4 758 žáků a studentů z celého Braniborska. Program je od té doby stále v nabídce.

Doporučení z hostující organizace

S rozvojem technologií nepoužívat zastaralé GPS přístroje, ale upgradovat program a jeho technické vybavení na chytré telefony.

Personální náklady

Na doprovod školní skupiny při městské rallye v délce cca 45 až 60 minut dostačuje jeden lektor.

Počet člověkohodin

Příprava v délce cca 60 minut.

Finanční náklady (lektor, prostory, materiál, vybavení...)

Vstupné do muzea.

Časový plán

Příprava v délce cca 60 minut.

Vlastní doporučení

Lektor by měl být dobře obeznámen s historií a památkami města i se životem a dílem spisovatele Fontaneho.

SILBER & SMART

Popis

Aktivity zaměřené na pomoc seniorům k přežití v digitální džungli, ideálně jim pomoci se alespoň do části digitálního světa zapojit a tím jim zlepšit kvalitu života, zjednodušovat komunikaci nejen s blízkými, ale také je dostat mezi lidi a řešit běžné „digitální“ situace.

Cílová skupina

Senioři 60+.

Oslovení cílové skupiny / propagace

Nejlépe přes nabídku v dospělém oddělení, kam někteří chodí. Letáky s osvětou a návštěva v domovech pro seniory. Inzerce v místním tisku.

S jakým úspěchem se akce setkala, splnila jejich očekávání? Nějaké nečekané problémy/výsledky

Byla jsem na setkání, kterého se zúčastnilo šest seniorů a čtyři lektori z řad dobrovolníků. Na setkání se řeší nejprve otázky, které mohou mít podobné, a následně se lektori věnují seniorům individuálně, jejich potřebám a přímo s jejich zařízeními.

Doporučení z hostující organizace

Je třeba postupovat velmi citlivě, zejména kdy dobrovolníci navštěvují seniory doma. Pro poradnu s vlastními zařízeními ideálně v režimu 1 : 1. Nepoužívat odborný jazyk.

Personální náklady

Zajištěno převážně dobrovolníky, na osobní akce je dobré 1 : 1, max. 1 : 2, aby se senioři mohli rovnou ptát a nemuseli čekat. Senioři si nosí svá vlastní digitální zařízení a řeší se jejich konkrétní požadavky i přání.

Počet člověkohodin

Počet seniorů krát 2–3 hodiny a člověk.

Finanční náklady (lektor, prostory, materiál, vybavení...)

Ideálně dobrovolníci, prostory knihovny, případně vybraná témata online webináře na různá témata.

Časový plán

2 hodiny vlastní akce, 1 hodina na přípravu.

Vlastní doporučení

Vymyslet aktivitu tak, aby byla udržitelná a funkční i při malém personálním zajištění na malém městě.

REMOTE ROBO LAB

Popis

Aktivita umožňující programování robota i na dálku. V Hamburku používají především humanoidního robota Nao. U nás by šlo využít například MakeBlock mBot.

Cílová skupina

Veřejnost 8+ (děti se souhlasem, přítomností dospělého).

Oslovení cílové skupiny / propagace

Webové stránky, sociální sítě, letáky, inzerce v místním tisku. Nabídka školám, knihovnám aj.

S jakým úspěchem se akce setkala, splnila jejich očekávání? Nějaké nečekané problémy/výsledky

V Německu jsem se zúčastnila akce Coole Roboter naživo, kde se mezi jinými roboty humanoidní robot Nao těšil velké pozornosti. Po návratu jsem se registrovala na online událost, která proběhla 19. 4. 2024. Byla jsem upozorněna, že na online akci nebývá mnoho účastníků. Na online setkání jsem byla jako účastník sama, na druhé straně byla paní knihovnice s asistentkou. Příjemné bylo, že jsem si mohla s robotem hrát celou hodinu a měla individuální přístup. Je dobré mít připravené gradované úlohy, které mohou účastníci postupně zkoušet.

Doporučení z hostující organizace

Při větší účasti online zajistit střídání účastníků a odlišení jejich programu. Například robot nejprve řekl, čí program vykoná.

Personální náklady

Ideálně dva, knihovník a asistent/brigádník.

Počet člověkohodin

Čas na přípravu cca 2 hodiny, vlastní setkání a úklid také cca 2 hodiny při 60–90 minutách online.

Finanční náklady (lektor, prostory, materiál, vybavení...)

V rámci aktivit knihovny se současným vybavením a roboty, které lze připojit k notebooku prostřednictvím Bluetooth (např. mBot). Každý robot bude připojen k notebooku, ke kterému se účastníci přihlásí přes aplikaci TeamViewer do profilu s omezenými právy. Zároveň se účastníci přihlásí přes některou z online platforem (např. Google Meet), kam bude kromě lektora/knihovníka připojena i kamera snímající robota a hřiště.

Časový plán

60–90 minut vlastní akce, 1 hodina na přípravu a 1 hodina na úklid.

Vlastní doporučení

Připravit si manuál s popisem, co a jak připravit, aby bylo opakování akce rutinou a mohl se na přípravě větší měrou podílet asistent/brigádník. Výhodou humanoidního robota Nao, kromě atraktivity a velikosti, je to, že účastníci mohou pracovat přímo ze svého počítače (bez nutnosti připojení k počítačům knihovny) na základě tokenů v programovacím prostředí OpenRoberta Lab. OpenRoberta Lab je skvělé prostředí, které v Německu navrhli pro více robotických platforem, a tak lze různé roboty programovat ve stejném prostředí (<https://lab.open-roberta.org>).

CYBERMOBBING

Popis

Program je zaměřen na prevenci kyberšikany mezi mladistvými. Nejprve hra Hrad – většina účastníků vytvoří kruh (= hrad) a domluví se, na základě čeho (gesto, slovo) bude do hradu pouštět návštěvníky. Zbytek skupiny se má dostat do hradu, ale neví jak. Cílem hry je přiblížit vyloučení ze sociální skupiny na základě nějaké odlišnosti. Po hře reflexe pocitů s účastníky. Poté edukační video [Let's fight it together](#), následuje hraní rolí – na židle dát fotky jednotlivých postav z videa, děti si pak na ně sedají a hodnotí děj z jejich perspektivy – snadná identifikace s rolemi). Následuje beseda – co všechno je (kyber) šikana, kdo jsou aktéři, jak jí předcházet. Poté doporučení, co dělat, když se setkám jako oběť nebo jako přihlížející se šikanou.

Cílová skupina

Mladiství 10–15 let.

Oslovení cílové skupiny / propagace

Na webu knihovny, e-mailová nabídka školám.

S jakým úspěchem se akce setkala, splnila jejich očekávání? Nějaké nečekané problémy/výsledky

Děti se do programu aktivně zapojovaly a měly zájem o diskuzi.

Doporučení z hostující organizace

Věnovat programu dostatek času (2–3 hodiny), aby měly děti dost času se projevit. Využít metody zážitkové pedagogiky (hraní rolí), upozornit účastníky na diskrétnost lektora a emocionální náročnost programu (možnost nevyjadřovat se nebo odejít, pokud by to bylo pro některého z účastníků moc náročné); s učiteli předem probrat, jestli má některý ze žáků problémy se šikanou; neinterventovat, jen zprostředkovat kontakty na pomáhající osoby a instituce; zaměřit se na strategie chování, které děti využijí při případné šikaně.

Personální náklady

Na vedení besedy stačí jeden lektor.

Počet člověkohodin

Beseda – realizace cca 2–3 hodiny, příprava na realizaci – cca 1 hodina (přizpůsobení otázek a metod věku účastníků, tisk materiálů), po realizaci – cca 1 hodina (zpětná vazba účastníků, komunikace s učiteli, příp. aktualizace materiálů podle zkušeností. Nejvíce času zabere teoretická a metodická příprava besedy (cíle, metody, otázky, struktura, aktivity, pomůcky, prezentace) – cca 20 hodin.

Finanční náklady (lektor, prostory, materiál, vybavení...)

Lektor – cca 3 hodiny (po zaškolení to zvládne učící knihovník, materiálové náklady minimální – jen tisk materiálů pro žáky.

Časový plán

Na základní přípravu programu stačí 1 týden (osnova, fáze, rešerše, příprava materiálů ilustrační fotky).

Vlastní doporučení

Program je pak vhodné upravovat podle zkušeností z jednotlivých realizací.

BEE-BOTS

pro školky a základní školy

Popis

Využití učících robotků bee-bots (včelky) v programech pro mateřské a základní školy. Malí roboti s designem včelky rozvíjejí analytické a logické myšlení u dětí a lze jim pomocí nich názorně ukázat základní postupy programování. Děti si osvojí základní předpoklad, že robot dělá pouze to, co je mu zadáno. Programování robota bee-bot připomíná metodu krokování v matematice. Jejich univerzální použití, pohyb na různě velkých průhledných podložkách s kapsami, které lze osazovat nejrůznějšími obrázky, umožňuje používat bee-bots i v souvislosti s příběhy, například u zcela základní práce s knihou. Po přečtení obrázkové knihy u předškolních dětí si mohou děti při závěrečné reflexi a převyprávění knížky vyzkoušet plnit pomocí včelky různé úkoly. Mohou naprogramovat včelku, aby postupovala od jednoho obrázku k druhému, například podle souslednosti děje. To se osvědčilo u dětí z 1.–3. třídy. Školkové děti raději jen hledají a spojují jednotlivá témata z knihy – emoce, zvířata, místa. Stejně tak lze pracovat s bee-bots při procvičování abecedy (pomocí počátečních písmen zvířat nebo jmen dětí), tvarů, barev, pexesa, hodin, ročních období. Existují i celé již hotové příběhy, které lze v programech využít (např. mapa ostrova pokladů). Vždy je dobré začít s nácvikem povelů dopředu, dozadu, otočka doprava a doleva, smazání celého kroku, aby ho při dalším kroku včelka neopakovala. Bee-bot má šest tlačítek a jejich použití je velmi intuitivní. Již děti od tří let jsou schopné zadat příkaz jednoho kroku. Pětileté děti jsou například běžně schopné zadat naráz tři až čtyři kroky. Je to velmi individuální a děti se účastní dobrovolně. Děti se také názorně učí práci s chybou. Malé děti mohou pracovat společně a po jednom se střídat. Starší děti mohou pracovat ve skupinkách. Pak se hodí mít v knihovně celou sadu šesti robotů. Políčko, které bee-bot urazí na jeden povel, má rozměr 15 × 15 cm. Pokud děti zvládnou základní pohyby, mohou se úkoly komplikovat, podle věku a schopností. Ideálem potom je, když urazí bee-bot celou dráhu na jedno naprogramování. Jeden bee-bot může dostat naráz až 40 povelů, to lze využít u největší podložky o 64 políčkách. Těžší varianty představují různé překážkové dráhy pro včelky – bee-bot parkour (např. pohyb přes louku s různými nástrahami nebo vytvoření labyrintu – k tomu lze koupit speciální podložku s 3D postranními stěnami) nebo luštění šifer (na podložce s abecedou dostanou děti zadání pokynů ve formě šipek a musí včelkou dorazit na dané písmenko, z písmen pak složí celou tajenku. Užití učících robotků bee-bots je velmi všestranné a oblíbené. Jako celý set se pak může půjčovat do jiných knihoven či do škol.

Cílová skupina

Děti 3–10 let.

Oslovení cílové skupiny / propagace

Roboti bee-bots bývají součástí pravidelných programů pro školky a školy. V době prázdnin nebo jednou za čas se mohou konat jako samostatný workshop zaměřený pouze na práci s bee-botem. V Drážďanech je propagace centralizovaná. Probíhá přes společný web, který je součástí městského webu. Navíc se centrálně provozuje Facebook a Instagram. O bee-botech se dozvědí školky a školy podle hromadné nabídky, kterou ta která pobočka školám každý půlrok nabízí. Dále stále používají plakáty a letáky, pokud se jedná o extra akci mimo pravidelné vzdělávací programy. Například na únorovém letáku mají program na celé dvoutýdenní zimní prázdniny s jednotlivými QR kódy, které čtenáře navedou na anotaci na webu. Newslettery ani rezervační systém na akce zatím nemají. To je dáno jejich propojeností s webem města.

S jakým úspěchem se akce setkala, splnila jejich očekávání? Nějaké nečekané problémy/výsledky

Práce s bee-bots je u dětí i učitelů velmi oblíbená. Nejenomže mají roztomilý design, ale jejich programování děti chytne a ozvláštňuje a upevní například přečtený a převyprávěný příběh. Často se stává, že si učitelky po programu vypůjčí celou sadu a samy je pak začnou s dětmi používat častěji. Jediné problémy, co se kdy vyskytly, bylo principiální odmítnutí od několika učitelek používat robotky při práci s knihou. V Drážďanech probíhají ranní programy pro školy a školky vždy formou Bilder-Buch-Kino, tedy že se přes dataprojektor pouští na plátno obrázky z knihy, aby všechny děti dobře viděly, a text čte knihovnice. Už to je použití určité techniky pro lepší vnímání. Použití bee-bots může knižní program také kreativně doplnit, a přitom rozvíjet další kompetence dětí.

Doporučení z hostující organizace

Z celé škály programů s tématem mediálního vzdělávání jsem si hned vybrala učící roboty bee-bots, které mě zaujaly svou jednoduchostí, relativní cenovou dostupností a mechaničností. Poté mi má referentka Jana Schneider potvrdila, že byly bee-bots také první technické vybavení, se kterým začínala v programech mediálního vzdělávání dětí. Doporučila mi pořídit celou sadu šesti robotů. Poskytla mi jejich podklady a nápady. Jedna knihovnice mi doporučila začít se školkovými dětmi velmi jednoduchými úkoly, nechtít po nich například časovou souslednost obrázků podle děje knihy. To podle jejich zkušeností zvládají až třeba děti z 1.–3. třídy.

Personální náklady

Všechno okolo robotů bee-bots zvládne každá knihovnice či knihovník. Není třeba zvláštních školení, ani externích lektorů. Na začátek je potřeba si trochu s roboty pohrát a osvojit si jejich funkce. Dále se s nimi dá pracovat velmi kreativně.

Počet člověkohodin

Zpočátku mohou být na lekci s roboty dvě knihovnice, aby například dokázaly poradit dětem ve skupinkách. Pokud to již zvládá jedna knihovnice, počet člověkohodin je stejný jako při jiném lektorském programu. Pokud se vytváří originální program na novou knihu, několik hodin zabere výběr, tisk, laminování a vystřihování obrázků.

Finanční náklady (lektor, prostory, materiál, vybavení...)

Nákup technického vybavení:

Bee-bots sada (6× bee-bot, nabíjecí podložka) – 12 669 Kč

Podložka průhledná (8× 8 dílů) – 1 290 Kč

Podložka průhledná (4× 4 díly) – 589 Kč

Podložka abeceda – 879 Kč

Další extra náklady nejsou s tímto programem spojeny.

Časový plán

Časový plán – zažádat si o technické vybavení z dotačního titulu VISK3, další rok nabízet již práci s bee-bots v rámci školních programů.

Vlastní doporučení

Nebát se používat při školních a školkových programech novou techniku, která ztraktivní obsah dětem, ale zároveň není samoučelná. Knihovna by měla být místem, kde se děti s novými trendy v mediálním vzdělávání seznamují a učí se s nimi pracovat, aby nebyly jen pasivními konzumenty.

MEDIÁLNÍ A DIGITÁLNÍ GRAMOTNOST

Autoři:

Vlastimil Kerl
Petra Špačková
Alena Strašrybková
Jan Červinka
Hana Šandová
Barbora Půlpytlová

Redakce:

Veronika Chruščová

Korektury a překlad:

Langeo s.r.o.

Grafika:

Tomáš Rychlý

Vydalo Sdružení knihoven

ČR, z.s., Praha 2024

První vydání

ISBN: 978-80-53016-00-1

Česko-německý
fond budoucnosti

Deutsch-Tschechischer
Zukunftsfonds

**MINISTERSTVO
KULTURY**

Publikace vychází za podpory Česko-německého
fondu budoucnosti.

Projekt česko-německé knihovnické
spolupráce je podpořen
Ministerstvem kultury ČR v rámci
dotačního programu VISK 1.